

УДК 687.016:391(5-11):7.036

СХІДНОАЗІЙСЬКІ МОТИВИ В ОДЯЗІ HAUTE COUTURE: ГЕНЕЗА ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

ПОНОМАРЕНКО Марина

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д.
Ушинського», Одеса, Україна
ponomarenko.mv@pdpu.edu.ua

У дослідженні розглянуто вплив культури, естетики, костюма та мистецтва Східної Азії на високу моду Заходу в широкому хронологічному діапазоні: від 1851 р. до сьогодення. На прикладах колекцій haute couture, які відіграли важливу роль у поширенні східноазійської стилістики, встановлено характер та напрями впливу на формування орієнтальних тенденцій у дизайні одягу на Заході.

Ключові слова: *haute couture, одяг, Схід та Захід, кімоно, мотив «птахи та квіти».*

ВСТУП

До сьогодні одним з напрямів формування тенденцій у створенні одягу *haute couture* є переосмислення традиційного східноазійського вбрання. Аналіз його дизайнерських інтерпретацій доводить стійкість впливу на світ західної моди. Яскравим прикладом орієнтальних впливів є використання автентичних японських кімоно та мотиву «квіти й птахи», який використовується модельєрами від початку заснування першого будинку високої моди Чарльзом Фредеріком Вортом у 1858 році. З огляду на стійкі орієнтальні впливи в царині *haute couture*, дослідження за цією тематикою залишаються актуальними, можуть бути корисними для розуміння впливу орієнтальних традицій на технологію, конструкцію та декорування одягу, важливими для прогнозування тенденцій у вимірі сучасного дизайну одягу і міжкультурного стильового синтезу у глобалізованому просторі.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є аналіз моделей *haute couture* в широкому часовому діапазоні та виокремлення напрямів впливу східноазійської стилістики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Головною подією, котра сприяла формуванню інтересу до китайської та японської культури на Заході й вплинула на розвиток дизайну і мистецтва у XIX ст., стала виставка «The Great Exhibition of the Works of Industry of All Nations», що пройшла у Лондоні в 1851 р. та відіграла важливу роль у поширенні мистецтва Східної Азії на Заході і формуванні орієнтальних тенденцій у дизайні одягу *haute couture*.

У другій половині XIX ст. першим помітним впливом у царині моди стало використання японських та китайських орнаментальних мотивів в декорі одягу. Одним з показових прикладів того, як східний текстиль і орнаментика поєднувалися із західною конструкцією костюма є придворна сукня з турнюром, створена в майстерні «Misses Turner» у 1870-х рр. з японського кімоно (kosode), яке було розпорото і перешито, згідно з європейському фасону. Декор виконаний металевими нитками і містить зображення гліциній, хризантем, півоній, віал.

Орієнтальний вплив, що проявлявся переважно у декоруванні одягу, або використанні кімоно для створення нових моделей західних фасонів, тривав і на поч. XX ст., як видно з моделей, створених Жаком Дусе (Jacques Doucet) та Чарльзом Фредеріком Вортом (Charles-Frederick Worth). Водночас, унаслідок запозичень японської конструкції кімоно, з'явилися зміни у силуеті та крої, котрі вводили такі дизайнери-новатори, як Мадлен Бйонне (Madeleine Vionnet) і Поль Пуаре (Paul Poiret); у цей період «кімоно вийшло за межі привабливої, але поверхневої моди на екзотику» [6].

Вплив східної культури та мистецтва на haute couture 1940-х і 1950-х рр. зберігався, хоча був менш радикальним у крої, ніж на поч. XX ст. Цитування японської естетики характерне для КрістоBALя Баленсиаги (Cristóbal Balenciaga), який створював сукні з рукавами довжиною три чверті та вирізами, що оголювали жіночу потилицю, нагадуючи про кімоно гейші. Ці ж тенденції зберігалися у II третині XX ст. в окремих моделях Юбера де Живанши (Hubert Taffin de Givenchy) та Крістіана Діора (Christian Dior).

Для останньої чверті XX ст. важливою стала творчість японських модельєрів: яскраві кольори і поєднання західної та східної моди в колекціях Кендзо Такади (Kenzo Takada); естетика колірної стриманості і технологічне новаторство Іссея Міяке (Issey Miyake); концепція вабі-сабі – шана красі природного зносу речей, одягу вільного крою та ахроматичній палітрі від Реї Кавакубо (Rei Kawakubo) та Йоджи Ямамото (Yohji Yamamoto). Пізніше ці тенденції продовжив у своїй творчості Джунія Ватанабе (Junya Watanabe). Цей час вважається епохою, «коли мода дійшла більш вільного тлумачення форми, саме відмінне від загальноприйнятого почуття простору забезпечило японським дизайнерам необхідну перевагу. Їхні творіння допомогли зруйнувати історичну та символічну гегемонію західної моди» [6].

Разом з тим, східні мотиви активно використовували європейські модельєри, повертаючись до цієї теми у різні роки. Так, Джон Гальяно (John Galliano) переосмислював східноазійську естетику в колекціях 1994, 1998, 2007 років. В жіночому костюмі з колекції осінь/зима 1994 «Гальяно поєднав традиційний західний двобортний піджак з японськими формами, включаючи широкий комір, широкі рукави, вишитий пояс, схожий на обі, та довгий шлейф» [2]. Колекція весна/літо 1998, створена Гальяно для будинку «Dior», позначена цитуванням творчості Пуаре: силуетів суконь-кімоно, які кутюр'є увів до європейської моди на поч. XX ст. Друга колекція Гальяно для будинку «Dior» (2007 р.) позначена використанням деталей-«орігамі» та зверненням до мотивів хуа-няо.

До китайської естетики неодноразово звертався Роберто Каваллі (Roberto Cavalli). Найбільш відомою стала колекція весна/літо 2003, що базується на естетиці *chinoiserie* та переосмисленні традиційного китайської сукні ціпао (qipao) з шовку. Декор включав складну вишивку металізованими нитками та фірмові анімалістичні принти Cavalli у поєднанні зі східними мотивами. Джерелом натхнення для колекції осінь/зима 2015 стало китайське декоративне мистецтво та порцеляна. Основні елементи «китайського стилю» Cavalli: насичені кольори; використання принтів з квітковими мотивами, традиційною китайською архітектурою та міфологічними істотами; текстурні поєднання оксамитової вишивки, шифону деграде та шкіряних аплікацій.

Надалі, у XXI ст. низка колекцій *haute couture* також свідчить про звернення до східноазійської естетики, як джерела натхнення дизайнерів. Слід згадати легендарну колекцію «VOSS» Олександра МакКуїна (Alexander McQueen) весна/літо 2001; Луї Віттон (Louis Vuitton) весна/літо 2011; Міуччі Прада (Miuccia Prada) весна/літо 2013, де взуття нагадувало традиційні японські табі, а складки – техніку орігамі; окремі мотиви проявлені в колекціях Гуччі (Gucci) весна/літо 2017 та 2018; Ердем (Erdem) осінь/зима 2017; Джордж Хобейка (Georges Hobeika) весна/літо 2017; Гуо Пей (Guo Pei), чиї знакові орієнтальні колекції були створені у період з 2006 по 2012 рік.

Тенденції останніх років у показах *haute couture* знов свідчать про захоплення східноазійською естетикою (рис. 1): Кристиан Діор (Christian Dior) весна/літо 2024; Givenchy осінь/зима 2025; Сохі Пак (Miss Sohee Couture) весна/літо 2026; Армані (Giorgio Armani) весна/літо 2026; Тамара Ральф (Tamara Ralph) весна/літо 2026.

Рис. 1. Моделі з колекцій *haute couture* з східноазійською естетикою: а – Christian Dior Spring/Summer 2024; б – Givenchy by Serah Burton Fall/Winter 2025/2026; в – Miss Sohee Couture Spring/Summer 2026; г – Giorgio Armani Privé Spring/Summer 2026; д – Tamara Ralph Spring/Summer 2026.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження встановлено, що вплив азійської естетики, мистецтва та костюму на розвиток європейської високої моди триває до сьогодні і проявляється у наступних напрямках: структура, конструкція та технологія одягу: силуети, що нагадують кімоно та сукні ціпао (qipao), використання принципу *origami* у виготовленні комірців, манжетів, накладних кишень; декорування одягу: вишивка або принти з домінантним мотивом «*квіти та птахи*»; вибір матеріалів для виготовлення одягу *haute couture*: використання автентичних японських кімоно, обі та фурнітури; ствердження естетики вабі-сабі (у творчості японських модельєрів).

ЛІТЕРАТУРА

1. An Introduction to Traditional Chinese Clothing. URL: <https://studycli.org/chinese-culture/traditional-chinese-clothing/> (дата звернення: 09.03.2026).
2. Kimono. Refashioning Contemporary Style. Cincinnati art Museum. URL: https://www.cincinnatiartmuseum.org/media/265662/kimono_galler_guide_web.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 09.03.2026).
3. The Kyoto Costume Institute. URL: <https://www.kci.or.jp/> (дата звернення: 08.03.2026).
4. Fogg M. Fashion: The Whole Story. London: Thames & Hudson, 2020. 576 p.
5. Fogg M. 100 Ideas That Changed Fashion Forever. London: Goodman, 2015. 256 p.
6. Fukai Akiko. How the Kimono has Influenced the World of Fashion. URL: https://www.nippon.com/en/japan-topics/g00646/how-the-kimono-has-influenced-the-world-of-fashion.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 09.03.2026).

PONOMARENKO M.

EAST ASIAN MOTIFS IN HAUTE COUTURE GARMENTS: GENESIS AND MODERN TRENDS

The abstract examines the influence of East Asian culture, aesthetics, costume and art on Western haute couture over a broad chronological range: from 1851 to the present day. Using examples from haute couture collections that played an important role in the spread of East Asian stylistics, the nature and directions of influence on the formation of oriental trends in clothing design in the West are established.

Key words: *haute couture, clothing, East and West, kimono, 'birds and flowers' motif.*